DOMINICI GEORGII
INTERPRETATIO
VETERIS MONUMENTI

In agro Lanuvino detecti

ET

IN ÆDES CAPITOLINAS NUPER INLATI

In quo effigies ARCHIGALLI ANTISTITIS
MAGNÆ DEUM MATRIS
exprimitur.

AD MARCHIONEM

ALEXANDRUM GREGORIUM CAPPONIUM

Sacri Palatii Apoſtolici Forerium majorem.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

ROMÆ
Ex Typographia Rochi Bernabò prope Fontem Trivii.
MDCCXXXVII.

PRÆSIDUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

I. D. Campiglia delin. *H. Frezza ſculp. 1737.*

NAPOLI

Digitized by Google

INTERPRETATIO VETERIS MONUMENTI FIGURAM ARCHIGALLI REFERENTIS

Occaſio & ſcribendi ratio.

EN tibi, Alexander Gregori, vir præſtantiſſime, & eximie antiquitatis cultor, ſingulare vetuſtatis monumentum, haud indignum certe Capitolinis ædibus, nuper Sanctiſſimi Domini noſtri Clementis XII. Pont. Max. munificentia, tuaque ſumma cura ac ſtudio exornatis, ſtatuis inibi, inſcriptionibus, anaglyphis, & priſcis virorum illuſtrium imaginibus diſpoſitis & affabre collocatis; quo magis deinceps æternæ urbis majeſtas non modo eruditos homines, ſed convenas etiam exteraſque gentes allicere, & in ſui admirationem pertrahere poſſit. Accipe igitur ex me, quando marmorea tabula, de qua ſum diſceptaturus, eruta fuerit, & quid item præſeferat.

De-

I.

Marmorea tabula, *Archigalli* effigie, rerumque figuris inſculpta, ubi eruta; & quando in Captiolinas ædes translata.

DEtecta eſt in agro Lanuvino A. D. MDCCXXXVI. quingentos ferme paſſus a Cynthiano oppido ad Appiam viam, dextrorſum Velitras petentibus, in ipſis agri Lanuvini finibus, vineaque Canonicorum Lanuvinorum, dum fundi cultor altius terram moliretur. Vidimus nos tabulam illam eodem illo anno ſub finem Aprilis menſis, ſimul ac illius fama pervulgari cœpit, & paullo poſt quam in villam Lanuvinam, olim Antonini Auguſti, nunc Sfortiæ Ducis Sfortiæ, viri nobiliſſimi, in cujus ditione Lanuvii, & Cynthiani oppida ſunt, devecta fuiſſet, dum una cum Joſepho Renato Imperiali S.R.E.Cardinale ampliſſimo, Patronoque meo, Cynthiani tunc verſarer, quo per dies aliquot idem Cardinalis ſeceſſerat, ut a curis, quibus in ſumma licet ſenectute, integris, ope divina, corporis animique viribus, pro Apoſtolica Sede vacare ſolebat; pauliſper conquieſceret. Vera id quidem tum de illius firma proſperaque valetudine; at hujus anni initia, heu quam mihi infauſta & luctuoſa! nam clariſſimus Cardinalis morbo correptus, brevi dierum intervallo ereptus nobis eſt, & die XV. Januarii pie obiit. Sed quoniam perpetua quadam vitæ felicitate, & admirabili virtutum fama uſus, dum annos octoginta quinque, menſes octo, & dies ſeptemdecim expleviſſet, naturæ ſatisfecit, meo potiſſimum incommodo detrimentoque dolendum eſt. Hanc veniam, ut ſpero, juſto dolori meo dabitis, lectores humaniſſimi, hanc a vobis peto, ac interim in lineam redeo. Poſtquam igitur tam præclarum monumentum conſpeximus; ſtatim in mentem venit ipſi Cardinali, e re penitioris an-

Digitized by Google

antiquitatis fore, ſi illud delinearetur, ærique inciſum, eruditorum orbi communicaretur; archetypam vero tabulam in muſeum Capitolinum, poſteritatis ornamento futuram, inferretur. Ac Romam quidem reverſus Cardinalis, Sanctiſſimo Domino noſtro Clementi XII. id in primis ſignificavit, tecumque egit, ut hæc nova cimeliis Capitolinis acceſſio fieret. Tua igitur opera, tuoque demum hortatu factum eſt, ut eruditorum votis Dux Sfortia, in cujus manus devenerat tam inſigne monumentum, humaniter obſecundaret, & ad poſteritatis memoriam, in Capitolinis ædibus aſſervandum hiſce ferme diebus, nempe menſe Februario hujus anni tradiderit. Tu vero memoratum monumentum in atrio ſuperiori earundem ædium collocari feciſti, ac typum, qui initio hujus meæ diſceptationis viſitur, rem gratam antiquitatis amatoribus facturus, æri incidendum curaſti. Hæc præmittenda duximus, antequam monumenti hujus interpretationem aggrederemur; nunc ei manum admoveo.

II.

Galli & Archigalli, ſacerdotes Deæ Cybeles; cur ita vocati. Eorum facies partim virilis, partim feminea.

EXhibet autem præ ceteris hæc marmorea tabula (quam hieroglyphicam ex inſculptis ſignis appellare mallem) imaginem exſtantem quidem, ſed loculamento receptam, quæ, ut reor, effigies eſt Antiſtitis cujuſdam Magnæ Matris Deum Cybeles, ſeu Idææ, cujus ſane Deæ ſummos ſacerdotes, *Archigallos*, minores vero, *Gallos* a veteribus appellatos, nemo neſcit. Origo nominis ducitur a Gallo fluvio Phrygiæ, ſi Ovidium, Plinium, Feſtum, Herodianum, Dionem Chryſoſtomum, & Stephanum Byzantinum audimus: quod quidem Jo: Gerardo Voſſio ve-

De Idololatr. Gentil. lib.1. cap XX. *Et in Etymologic. verb.* Gallus.

veroſimilius videtur, licet repugnantem Iſaacum filium in notis ad Catullum immerito habeat. Si vero inquiras, unde conjiciam, hunc Archigallum eſſe: ex habitu oris, ceteriſque in marmore inſculptis ſymbolis, rem patere, ajo. Videſne faciem prope femineam, ſimulque virilem, ut hæreas mas ne ſit, an femina (ita facies utrumque ſexum indicat) commixtumque aliquid ex mare & femina, intuentes judicare videantur, feminam tamen eſſe potius credant? Adeo verum eſt, quod de his ſacerdotibus Prudentius Chriſtianus poeta veterrimus cecinit:

Hymn. de S. Romano verſ. 1073.

Medium retentat inter alternum genus;
MAS *eſſe* CESSAT *ille*, NEC FIT *femina*.

Multo vero ante eadem de Atty ex poetis ethnicis Ovidius, dira in Ibin imprecatus:

In Ibin, verſ 452.

Attonituſque ſeces, ut queis Cybeleja mater
Incitat ad Phrygios vilia membra modos.
Deque viro FIAS NEC FEMINA, NEC VIR, *ut Attys*:
Et quatias molli tympana rauca manu.

Et de *Gallis* ſacerdotibus, ex chriſtianis ſcriptoribus Lactantius: *Ab iſto genere ſacrorum non minoris inſaniæ judicanda ſunt publica illa ſacra, quorum alia ſunt* MATRIS DEUM, *in quibus homines* SUIS IPSI VIRILIBUS *litant; amputato enim ſexu*, NEC VIROS SE, NEC FEMINAS FACIUNT.

Lib. 1. cap. XXI.

III.

Galli, & Archigalli, *Gallæ*, *Semiviri*, *Semimares*, & *Spadones*, ob exſecta virilia, dicti. Delectus dies, quo ſacerdotio initiabantur, & exſecabantur.

PRobe noſti præterea, *Gallos*, & *Archigallos* in honorem abſciſſi *Attinis* fuiſſe eviratos, femineumque cultum & inceſſum, ornatumque ſimulaſſe: eapropter a veteribus paſſim *ſemiviros*, & interdum *ſemimares*, ac *ſpadones* appellari. Congeram ea de re eorundem teſtimonia, quorum aliqua profe-

ram,

Digitized by Google

ram, alia indigitabo. Varroni primus locus detur, e quo Nonnus hæc ſumpſit: *Fragmenta Varronis pag. 150.*

Tibi tympana non inani ſonitu Matris Deum
Tonimus: tibinos modos, tibi nunc SEMIVIRI
Teretem comam volantem jactamus tibi GALLI.

Varroni Catullum ſubnecto, qui hujuſmodi ſacerdotes per contemptum, ob exſecta virilia, *Gallas* vocat non ſemel in Galliambo; ac ita canit:

Agite ita ad alta GALLÆ, *Cybeles nemora ſimul.*

Mox:

Rapidæ ducem ſequuntur GALLÆ *pede propero.*
Itaque ut domum Cybellæ tetigere laſſulæ,
Nimio e labore ſomnum capiunt ſine Cerere.

Ita etiam Hephæſtio Alexandrinus, L. Veri Auguſti præceptor luſit in Græcis verſibus, qui Latine hoc modo redditi ſunt:

GALLÆ *matris montanæ, thyrſos amantes ſequaces;*
A quibus arma quatiuntur, & ærea crotala.

Nec prætermittendus, ad *ſemiviri* vocem quod attinet, maximus poetarum Virgilius, apud quem legas: *Æneid. IV. verſ. 215.*

Et nunc ille Paris cum SEMIVIRO *comitatu*
Mœonia mentum mitra, crinemque madentem
Subnixus, rapto potitur.

Quin Turnus Æneam, cum quo pugnam erat initurus, *Semivirum Phrygem* appellat; ita enim ad haſtam, quam manu tenebat, Turnus loquitur: *Æneid. XII. verſ. 97.*

. . . . *da ſternere corpus,*
Loricamque manu valida lacerare revulſam
SEMIVIRI PHRYGIS.

Id autem nominis Phrygibus inditum, ex cultu Deæ Cybeles apud eos, & ex effeminatis *Gallis*.

B Ovi-

Digitized by Google

Lib. IV. *verſ.* 180.

Ovidius vero in Faſtorum libris Gallos, *ſemimares* appellat:

Ibunt SEMIMARES, *& inania tympana tundent,*
Æraque tinnitus ære repulſa dabunt.

Epiſt. CVIII.

Addo his Senecam, cujus hæc ſunt verba: *Quidam ad magnificas voces excitantur, & tranſeunt in affectum dicentium, alacres vultu & animo, nec aliter concitantur, quam Phrygii ſolent tibicinis ſono* SEMIVIRI, *ex*

Saty. VI. *verſ.* 511.

imperio (Archigalli) *furentes.* Audi & Juvenalem:

. . . . *Ecce furentis*
Bellonæ, Matriſque Deum chorus intrat, & ingens
SEMIVIR *obſcæno facies reverenda minori;*
Mollia qui rupta ſecuit genitalia teſta.
Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeja, & Phrygia veſtitur bucca tiara,
Grande ſonans.

Lib. IX. *epigram.* IX.
Vid. lib. II. *epigram.* XLV. *lib.* III. *epigram.* XXIV. *&* LXXXI. *lib.* VIII. *epigr.* LXXV. *lib.* XI. *epigram.* LXXII. LXXV. *lib.* XII. *epigram.* XLVI. *lib.* XIII. *epigram.* LXIII. *lib.* XIV. *epigram.* CCVIII.

Martialis item de *Gallis*, eiſque eviratis ſæpiſſime. Unum ejus locum pono, cetera indigitabo, quoniam faſtidio eſſem, ſi ea ſingillatim in medium afferrem. En porro verſus, quibus illos, *ſemiviros* appellat:

Curetes texere Jovem crepitantibus armis,
SEMIVIRI *poterant qualia ferre* PHRYGES.

Cap. VI.

Mitto nunc Apulejum, cujus verba alio loco apponam. His accedat Lampridius, qui narrat, Imperatorem Elagabalum, ut Matris Deum ſacris initiaretur, virilia ſibi devinxiſſe: *Jactavit autem*, inquit, *caput inter* PRÆCISOS FANATICOS, *&* GENITALIA *ſibi devinxit, & omnia fecit, quæ* GALLI *facere ſolent: ablatumque ſanctum numen* (nempe ſimulacrum Cybeles) *in penetrale Dei ſui tranſtulit.* Eviratio fiebat Samia teſta, ut paullo ante ex Juvenale didicimus. Cur id?

Lib. XXXV. *cap.* XII.

Cauſam affert Plinius his verbis: *Samia teſta, Matris*

Digitized by Google

tris Deum ſacerdotes, qui GALLI *vocantur, virilitatem amputant: nec aliter citra perniciem, ſi M. Cælio credimus, qui linguam ſic amputandam objecit gravi probro.* Fiebat ad tibiæ cantum, ut ex Lucretio [a], Ovidio [b], ac Tibullo [c] colligitur.

a *Lib.* II. *verſ.* 610.
b *In Ibin, verſ.* 453.
c *Lib.* I. *eleg.* IV.

Dies quoque exſectioni virilium ſtatuta erat. Julianus Imperator Oratione V. quam habuit, eo tempore, quo contra Perſas profectus, per Phrygiam iter fecit, ac Peſſinuntem deflectens, Matris Deum delubra veneratus eſt, ut ex Ammiano, reſtitutiſque tum illius ſacris, *Callixenem* Antiſtitem præfecit, quod ipſemet Julianus teſtatur, Julianus, inquam, in ea oratione multa habet de myſteriis Matris Deum, deque *Semideo Atti*. Mox: *Hæc ſunt,* inquit, *regis Attidis comploratu ac lamentis interim celebratæ fugæ, ſeceſſiones, ſubtractiones e medio, & in ſpelunca latebræ. Quod vel tempus ipſum ſatis indicat, quo illa omnia geruntur. Etenim ſacram arborem ſuccidi illo ipſo die ferunt, quo Sol* SUPREMAM ÆQUINOCTIORUM APSIDEM *attigit: altero die tubarum clangore perſtrepunt: tertio ſacra & arcana Galli meſſis putatur.* Ad quem locum Dionyſius Petavius ſcribit, nil aliud ſe putare, quam illo die exſecari quempiam ſolitum, qui inter *Gallos* adſcriberetur. Indicat Auguſtinus: *Huic monſtro nec Jani monſtroſitas comparatur. Ille in ſimulacris habebat ſolam deformitatem: iſta in ſacris deformem crudelitatem. Ille membra in lapidibus addita; hæc in hominibus perdita.* Ad hanc exſectionis diem alludit Juvenalis, dum ait:

Lib. XXII.
Epiſt. XXI.
Lib. VII. *de Civit. Dei cap.* XCVI.
Satyr. II. *verſ.* 110.

Hic turpis Cybeles, & fracta voce loquendi
Libertas, & crine ſenex fanaticus albo
Sacrorum Antiſtes, rarum ac memorabile magni

Digitized by Google

Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen expectant: Phrygio QUOS TEMPUS ERAT JAM
More SUPERVACUAM CULTRIS ABSCINDERE CARNEM?

Apud Romanos VIII. Kal. Aprilis feſtum in honorem Matris Deum celebrari ſolebat, quod HILARIA vocabatur; de quo vetera Kalendaria, Macrobius[a], Herodianus[b], Lampridius in Alexandro[c], Vopiſcus in Aureliano[d], & Damaſcius apud Photium[e]. Celebrabantur autem *Hilaria* poſtridie ejus diei, quo ſanguis mittebatur, qui erat IX. *Kal. April.* Hinc ad eum diem in Kalendariis vetuſtis adnotatur: *Sanguen. Dies Ægyptiacus.*

a *Saturnal. lib.* I. *cap.* XXI.
b *Lib.* I.
c *Cap.* XXXVII.
d *Cap.* I.
e *Cod.* CCXLII.

IV.

Semivirorum, & his ſimilibus nominibus Galli a rerum ſacrarum ſcriptoribus appellari.

AT poetis, profaniſque auctoribus præſertim dimiſſis, ne fabulas nobis vendidiſſe videantur, ad rerum ſacrarum ſcriptores, ſanctoſque Eccleſiæ patres, nos convertamus, e quibus eadem de *eviratis Gallis* audiemus. Principem concedo locum Actis genuinis S. Symphoriani martyris Æduenſis, martyrio affecti c. A.D. 180. ubi hæc decerpſi. Symphorianus, quod *Berecynthiæ* (quæ eadem eſt ac Cybele Deum mater) ſimulacrum in Æduis adorare noluiſſet, detinetur, ac judici dicenti: *Niſi* MATRI DEÆ *ſacrificaveris, hodie te dilaniatum omnibus pœnis, capitalis ſententiæ damnatione proſternam*, reſpondit: *At nunc non in idoli hujus cultu portentoſam attende ſuperſtitionem veſtram, quod tu ad opprobrium & exitium tuum venerariſ: in cujus ſacris* EXCISAS CORPORUM VIRES CASTRATI ADOLESCENTES, *infauſtæ imagini exultantes, illidunt, & exſecrandum facinus pro grandi ſacrificio ducitis, ſacrilegi ſacerdotes, ut quod immane ſcelus eſt, religionis prætextu veletur. Ubi perſtrepentes buxos, & ti-*

Ruinart. Act. Martyr. pag. 71. *edit. Pariſ.*

& tibias, ſanatici ſuroris inflati inſania, ubi cymbala pulſat Corybantes. Hæc de *Gallis*, ac ſacris Cybeles Acta habent, quorum verba fuſius protuli, ut facilius res omnis perciperetur. Prodeat nunc S. Cyprianus, qui in epiſtola ad Donatum hæc ſcripſit: *Eviranto mares, honor omnis & vigor ſexus, enervati corporis dedecore mollitur, pluſque illic placet quiſquis virum in ſeminam fregerit.* Lactantius diſputans, quibus de cauſis hæc eviratio fieret, hanc ſubjicit rationem: *Deum Mater*, inquit, *& amavit formoſum adoleſcentem, & eundem cum pellice deprehenſum, exſectis virilibus*, SEMIVIRUM *reddidit: & ideo nunc ſacra ejus a* GALLIS *celebrantur.* Julius item Firmicus de errore profanarum religionum *Gallos* his nobis verbis adpingit: *Deinde*, ait, *cum ſic ſe alienos a viris fecerint, adimpleti tibiarum cantu, vocant Deam ſuam, ut neſario repleti ſpiritu, vanis hominibus, quaſi futura prædicant. Quod hoc monſtrum eſt, quodve prodigium?* NEGANT SE VIROS ESSE, ET SUNT; MULIERES SE VOLUNT CREDI, *ſed aliud qualiſcumque qualitas corporis confitetur.* Appoſite autem de his *ſemiviris* & *ſpadonibus* non uno in loco Prudentius poeta chriſtianus. Is enim turpem *Gallorum* exſectionem deridet in hymno de S. Romano, his verſibus:

Epiſt. 11.

Lib. 1. *cap.* XVII.

Pag. 9. 10.

Hymn. de S. Romano, verſ. 1066.

> *Aſt hic metenda dedicat genitalia,*
> *Numen reciſo mitigans ab inguine:*
> *Offert pudendum* SEMIVIR *donum Deæ:*
> *Illam revulſa maſculini * ſeminis*
> *Vena, effluenti paſcit auctam ſanguine.*

* al. *germinis*.

Idem de his abſciſſis in libris contra Symmachum: *Lib.* II. *verſ.* 49.

> *Hæc ſi non ita ſunt, edatur, cur ſacra vobis*
> *Ex tabulis cerîſque Poetica ſabula præſtet?*

Cur

Cur BERECYNTHIACUS PERDIT TRUNCATA SACERDOS INGUINA.

Lib. II. contra Symmachum, verſ. 862.

Audi eundem, *Gallos*, ſpadones appellantem:

. . . . *Megaleſius hinc* SPADO *diris*
Incenſus furiis cæca ad reſponſa vocatur.

Hymn. de S. Romano, verſ. 200.

Item alio loco:

Per multa Matris ſacra plorandus SPADO.

Lib. II. cap. VII.

Adde nunc de hujuſmodi eviratis, eorumque impudicis moribus differentem S. Auguſtinum in libris de civitate Dei: *Quanto melius*, inquit, *& honeſtius in Platonis templo libri ejus legerentur, quam in templis dæmonum* GALLI ABSCIDERENTUR, *molles conſecrarentur, inſani ſecarentur, & quidquid aliud vel crudele, vel turpe, vel turpiter crudele, vel crudeliter turpe in ſacris talium Deorum celebrari ſolet?* Idem præterea in iiſdem libris: *Sacra ſunt Matris Deum, ubi Attys pulcher adoleſcens ab ea dilectus, & muliebri zelo abſciſus, etiam* HOMINUM ABSCISORUM, QUOS GALLOS VOCANT, *infelicitate deploratur.* Denique in iiſdem libris iterum Auguſtinus: *Itane ad hæc relata, & hunc finem habentia, tympanum, turres*, GALLI, *jactatio inſana membrorum, crepitus cymbalorum, confictio leonum, vitam cuique pollicentur æternam? Itane propterea* GALLI ABSCISSI *huic Magnæ Deæ ſerviunt* &c. Mox vero: *Et Atys ille non eſt commemoratus, nec ejus ab iſto interpretatio requiſita eſt, in cujus dilectionis memoriam* GALLUS ABSCIDITUR. Ibidem paullo poſt, turpitudinem ſacrorum Magnæ Matris his verbis inſectatur: *Itemque de* MOLLIBUS *eidem Matri Magnæ contra omnem virorum mulierumque verecundiam conſecratis, qui uſque in heſternum diem madidis capillis, facie dealbata, fluentibus membris, inceſſu femineo per plateas vicoſque* Car-

Lib. VI. cap. VII. num. 3.

Lib. VII. cap. XXIV. num. 2.

Ibid. cap. XXVI.

Carthaginis, etiam a populis unde turpiter viverent, exigebant, nihil Varro dicere voluit, nec uſpiam me legiſſe commemini. Et paucis interjectis, habet: *At vero iſta Magna Deorum Mater etiam Romanis templis* CASTRATOS *intulit, atque iſtam ſævitiam moremque ſervavit; credita vires adjuvare Romanorum*, EXSECANDO VIRILIA VIRORUM. Deinde ſubjicit: *Verum illud quod de* ABSCISORUM *conſecratione Mater Deorum coli meruit, non poetæ confinxerunt, ſed horrere magis, quam canere maluerunt*. Hactenus Auguſtinus. Obiter quoque S. Ambroſius *Gallorum* improbitatem his verbis perſtringit in libris de Virginibus: *Quid de ſacris Phrygiis loquar? in quibus impudicitia diſciplina eſt, atque utinam ſexus fragilioris?* Hæc, inquies, tam celebrata *Gallorum* eviratio, & ab antiquiſſimis uſque temporibus a poetis, hiſtoricisque repetita, fabulis ne potius, quam fidei aptior eſt? De hujuſmodi apud Orientem amputatione in viris, ex ſacris litteris docemur; quapropter, ſine piaculo de ea re dubitare non licet. In libro Deuteronomii hæc leguntur: *Non intrabit eunuchus attritis, vel amputatis teſticulis, & abſciſſo veretro eccleſiam Domini*. Joſephus hoc Deuteronomii interdictum referens, his verbis explicat: *Spadones*, in Græco vero Joſephi textu Γάλλως, *abhorreantur, & eorum fugiatur congreſſio, quibus erepta ſit virilitas, & generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis noſtri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, & antequam ſint, id ſuſtulerint, quod cauſa eorum fuiſſet: perſpicuum enim eſt, eos, cum effeminata ſit ipſorum anima, in idem etiam corpore mutatos eſſe*. An vero hujuſmodi *ſpadonibus* interdictum eſſet, ne

Lib. I. cap. IV.

Cap. XXIII. I.

Antiquit. lib. IV. *cap.* VIII. *num.* 40.

ne in templum Domini ingrederentur, an in atrium templi, an connubia cum mulieribus Iſmaelitis ne celebrarent, an demum a regimine & magiſtratibus Iſraelitarum hac lege arcerentur, adeundi ea de re Interpretes. Nobis ſatis eſt, abſciſſorum *Gallorum* antiquitatem ex ſacris quoque litteris indicaſſe.

V.

Galli, mores, inceſſum, & ornatum feminarum ſimulabant.

HI *ſpadones* non modo mores turpium feminarum, ſed ut mortalibus illuderent, gratique Magnæ Deæ eſſent, earum geſtum inceſſumque, & ornatum ſimulabant, ut ex adducto paullo ante S. Auguſtini loco liquet. Hinc factum, ut *molles*, & *effeminati Galli* non raro appellentur; & qui ita feminas imitarentur, *inceſſu perfluo feminam mentiri* ab Apulejo dicuntur. Lubet nunc perſequi reliqua capitis, & corporis ornamenta, quæ in noſtro ARCHIGALLO viſuntur.

Lib. XI. *pag.* 244. *edit. Jo. Pricai.*

VI.

Mitra Archigalli.

Ad Æneid. IV. *verſ.* 616.

CApillos mitra preſſos tenet. Appoſite in rem hanc Servius Grammaticus: *Quibus*, inquit, *effeminatio crimini dabatur, etiam* MITRA *iis adſcribebatur*. Apulejus de *Gallis* ſacrigerulis Deæ Syriæ, ſeu Cybeles: *Die ſequenti variis coloribus induſiati, & deformiter quiſque formati, facie cœnoſo pigmento delita, & oculis obunctis graphice, procedunt:* MITELLIS, *& crocotis, & carbaſinis, & bombycinis injecti*. Mitra, ut cuivis notum, fuit ornamentum capitis feminarum; Italis *cuffia* dicitur. Ea uſi viri effeminati, & Phryges, quos notare ajunt Virgilium: & mitram mollitiei ſignum eſſe, diſerte monet Prudentius, his verſibus:

Lib. VIII. *pag.* 172.

Æneid. IV. *verſ.* 616.
De pugna animi verſ. 358.

Ut MITRA *cæſariem cohibens aurata virilem,*
Combibat infuſum croceo religamine nardum.

Sub-

Digitized by Google

Subtilis erat mitra, ideo Catullus de Ariadna: *Carm.* LXIV. *verſ.* 63. 68.

Non flavo retinens SUBTILEM *vertice* MITRAM

Et mox:

Sed neque tum MITRÆ, *neque tum fluitantis amictus*
Illa vicem curans.

Propertius apte ad rem noſtram: *Lib.* IV. *eleg.* VII. *verſ.* 61.

Qua numeroſa fides; quaque æra rotunda Cybeles,
MITRATISQUE *ſonant Lydia plectra* CHORIS.

VII.
Velum ſupra mitram Archigalli.

VElum ſupra *mitram* quadratum, tenue ac textile, poſt humeros, pone terga deſcendens, ſacerdotum velamen eſt, ſeu integumentum, quod ii ſacra facturi, in capite geſtare ſolebant. Hoc autem, *flammeum*, ſeu *flameum*, *rica*, *ſuffibulum* appellabatur. *Ricam*, & *ſuffibulum*, velamen capitis feminarum eſſe ferunt. Varronis locus tritiſſimus eſt: *Rica*, *a ritu, quod Romano ritu ſacrificium feminæ cum faciunt, capita velant*. Vide de voce *Rica*, aliiſque ſynonymis Voſſii Etymologicon, & Andream Dacerium ad Feſtum, ut alios prætercam. Ideo, mea opinione, velum in hac tabula poſt humeros rejectum eſt, ut *Archigalli* facies, ac ornamentum capitis ſpectari poſſint. Si enim ſcalptor velum ſupra caput revolviſſet, ut mos erat ſacrificantium, omnia ferme ornamenta capitis contexiſſet. *Lib.* IV. *de ling. Lat.*

VIII.
Archigalli corona deſcribitur.

ARchigallus corona, tribus orbiculis interdiſtincta, imaginibus, ſeu thoracibus, ut puto, Deorum cælatis, redimitus eſt. Sacerdotes omnes, quin & ſinguli ſacrificantes, coronati, & vittati, & infulati erant, quod cuivis vel leviter erudito, patet. Vide ea de re docte diſſerentem Carolum Pa-

C ſcha-

Lib. IV. *cap.* XIII. *pag.* 144. ſchalium in libris de Coronis. Terni coronæ inſunt orbiculi, alter in media fronte, duo reliqui circa tempora, dextera, lævaque. Quæ media fronte protome viſitur, nullum ſupra caput integumentum habet, duæ aliæ, Phrygia tiara, ni fallor, ornatæ ſunt. Ex qua vero materia corona conſtet, marmor indicare non poteſt, an ſcilicet *laurea*, *myrtea*, *argentea*, aut *aurea* fuerit. Lucem tamen maximam hæc accipit ex ſimillima corona, quam in capite geſtat ſimulacrum Ciſtophori ædis Bellonæ Pulvinenſis, Romæ anno Domini MDCCXXIX erutum, quod erudite nuper illuſtravit Antonius Franciſcus Gorius in Obſervationibus ad antiqua monumenta præ-
Tab. VII. *pag.* LX. *& ſeqq.* miſſa Donianis Inſcriptionibus, ab eo vulgatis. Coronam porro hujus Ciſtophori *auream* fuiſſe, ex *auro fabrefacto*, & in folia attenuato, ita ut lauream coronam exhiberet, cenſet ibidem vir eruditus; a quo inſuper docemur, coronam illam gemmis tribus, ſeu orbiculis intextam, tria Deorum capita inſculpta referre: in quam rem perſpicuum Suetonii locum in
Cap. IV. Domitiano profert, qui ita habet: *Certamini* (quinquennali) *præſedit* (Domitianus) *crepidatus, purpureaque amictus toga Germanica, capite geſtans* CORONAM AUREAM *cum* EFFIGIE JOVIS, *ac* JUNONIS, MINERVÆQUE, *aſſidentibus Diali ſacerdote, & collegio Flavialium pari habitu, niſi quod illorum coronis inerat & ipſius imago*. Hæc ubertim ſatis ſunt ad morem intexendi coronis ſacerdotum thoracidas, ſeu orbiculos, in quibus Deorum vultus cælati eſſent, demonſtrandum. Dii a Phrygibus culti, aut ſaltem qui aliquid cum Matre Idæa commune habent, mihi videntur, qui in corona Archigalli inciſi ſunt; ex Phrygio

ca-

Digitized by Google

capitis ornatu, & ex ſymbolis Matris Deum, quæ in hac tabula deſignantur. In ara votiva reperta prope Lugdunum, celebrem Galliarum civitatem, ſub annum Domini MDCCIV. quæ a viris eruditis tum illuſtrata fuit, memoratur *Taurobolium Matris Deum Magnæ Idææ*, quod factum fuit ex imperio ejuſdem Matris Deum pro ſalute Imperatoris *Antonini Pii*, *Sacerdote Q. Sammio Secundo ab* XV. *viris occabo, & corona exornato*. Viri eruditi, qui eam inſcriptionem, A. D. 160. dedicatam, diſceptationibus exornarunt, cenſent *occabi* nomine, a Græcis orto, *armillas* circa brachium *aureas* & *pretioſas* venire. Ita enim inter ceteros vir dignitate & doctrina eminens Philippus a Turre Antiſtes Adrienſis, cujus memoria in benedictione ſit. His, & *corona Q. Sammium* (licet ſacerdotes omnes coronati, ſacris operarentur) donatum fuiſſe putat, honoris ergo, quod tum primum Lugdunum myſteria Taurobolica inlata eſſent.

IX.
Inaures Archigalli.

E Summo capitis ornamento ad aures oculos convertamus. Inaures, *baccæ* ſimiles, quæ lobo aurium infixæ ſunt, duæ *margaritæ* eſſe poſſunt, quia *baccis* lauri ob globoſam figuram ſimiles erant. De his locutum volunt Prudentium poetam, dum ait: *Hamartigen. verſ. 264.*

. . . . *Nec enim contenta decore*
Ingenito, externam mentitur femina formam:
Ac veluti artificis Domini manus imperfectum
Os dederit, quod adhuc res exigat, aut biacynthis
Pingere ſculptilibus redimitæ frontis in arce,
Colla vel ignitis ſincera incingere ſertis.
AURIBUS *aut gravidis* VIRIDES SUSPENDERE BACCAS.

Digitized by Google

Pag. 56. Vide, ſi lubet, ea de re Thomæ Bartholini opuſculum de Inauribus veterum.

X.
Archigalli monile.

QUi circa collum *Archigalli* ornatus eſt, duorum anguium orbe, gemmam ſummo ore tenentium efformatus, haud abſimilis ab eo eſt, qui e collo Ciſtophori Bellonæ apud Gorium pendet, niſi quod torques Ciſtophori laxior, ab extremo collo ad pectus prope papillas devenit: neque ſerpentum, ſed duo catellorum capita ore gemmam mordent. In noſtro vero marmore collum tantummodo complectitur, nec longe abit ab ea monilis ſpecie, de qua Iſidorus: *Hoc etiam* (monile) *&* SERPENTUM *dicitur, quia conſtat ex amphorolis quibuſdam* AUREIS, *gemmiſque variis in modum facturæ ſerpentis*. Ciſtophori torquem, *aureum* fuiſſe contendit Gorius, quod nos de noſtro quoque monumento haud abnuimus, quum proprie ſit monile ſerpentinum, quod *aureum* fuiſſe tradit Iſidorus.

Origin. lib. XIX. *cap.* XXXI.

XI.
Ejuſdem Archigalli monile baccatum.

POſt lobum utrarumque aurium globuli quidam duplici ordine connexi in *Archigallo* conſpiciuntur, qui ad ima latera perveniunt. *Monilis* & hæc ſpecies eſt. De hujuſmodi monili locutum ferunt Virgilium, dum canit:

Æneid. lib. I. *verſ.* 654.

. . . . *colloque* MONILE
BACCATUM, *& duplicem gemmis auroque coronam*.

Silius Italicus de ejuſcemodi monili:

Lib. VIII. *verſ.* 154.

Hic Phrygiam veſtem, & BACCATUM *induta* MONILE.

Quidam ſcribi volunt *bacatum*; quod nos non moramur. Lampridius in Alexandro Severo, ſtatuiſſe hunc Imperatorem tradit: *matronas regias contentas eſſe*

Cap. XLI.

eſſe debere uno reticulo, atque inauribus, & BACCATO MONILI, & corona cum qua ſacrificium facerent. Monile baccatum etiam in Ciſtophoro Bellonæ apud Gorium viſitur, ſed ab ipſa corona, non poſt aures dependet. De femineo gemmarum ornatu in *Archigallo* jam ſatis.

XII. Archigallorum veſtes quæ.

AD illius veſtes nunc convertatur oratio. Extima veſtis, qua indutus eſt *Archigallus*, nullo ſubligaculo circa lumbos conſtricta eſt, ſed paullo laxior, & brachia contegit. Quæ fuerint *Gallorum*, & *Archigallorum* veſtes peculiares, non ita obvium, ac apertum eſſe mihi videtur. Muliebres fuiſſe conſentiunt omnes; at uniuſne coloris, an verſicolores, ſericæ, laneæ, aut ex lino, non eſt omnino certum. Si Luciano credimus, *Galli* non ſolum muliebri veſte utebantur, ſed ea erat *tota candida*: ſummus autem ſacerdos, nempe *Archigallus*, *purpuream veſtem gerebat*, & *aurea tiara* redimitus erat. Archigallus Phryx Matris Deum Romæ, de quo Dionyſius Halicarnaſſæus, & ex eo Euſebius in libris Præparationis Evangelicæ, *ſtola verſicolori* indutus, circumcurſabat Urbem. Ex his collegere nonnulli, *Archigallos*, muliebri indumento, eoque purpureo uſos eſſe. Apulejus *Gallis*, at non æque ſingulis, *tunicas albas* tribuit: *Quidam*, inquit, *TUNICAS ALBAS, in modum lanciolarum quoquo verſum fluente purpura, depictas, cingulo ſubligati, pedes luteis induti calceis, Deamque ſerico contectam amiculo mihi gerendam imponunt*. Quin & ipſe Apulejus alio in loco, veſtem, qua indutus eſt, dum ſacris Deum Matris initiabatur, his verbis deſcribit: *Et humeris* (Apuleji) *dependent*...

De Dea Syria.

Lib. II. pag. 91.

Lib. II. cap. VIII.

Lib. VIII. pag. 172.

Lib. XI. pag. 256.

pendebat, pone tergum, talorum tenus, pretioſa chlamyda, quaqua tamen viſeres, COLORE VARIO *circumnotatis inſignibus animalibus*. At idem paullo ante, pompam ſacrorum Matris Magnæ minute delineans, hæc habet: *Tunc influunt turbæ ſacris divinis initiatæ, viri feminæque omnis dignitatis, & omnis ætatis,* LINTEÆ VESTIS *candore puro luminoſi: illæ limpido tegmine crines madidos obvolutæ, hi capillum deraſi funditus, vertice prænitentes: magnæ religionis terrena ſidera, æreis & argenteis, immo vero aureis etiam ſiſtris argutum tinnitum conſtrepentes. Sed* ANTISTITES, *ſacrorum proceres illi,* CANDIDO LINTEAMINE *cinctum pectorale, aduſque veſtigia ſtrictim injecti, potentiſſimorum Deum proferebant inſignes exuvias*. Hujuſmodi igitur ſacris initiati, tam viri, quam feminæ, pompam ſacrificii comitantes, lineis veſtibus induti erat. Ipſi quoque *ſacrorum Antiſtites,* nempe *Archigalli* lintea veſte oblonga, non laxa, ſed conſtricta, ſimulacra Deum geſtabant, ad ſacrificium profecturi. Apulejum cum Dionyſio Halicarnaſſæo ad *Archigalli* veſtes ſacrificales quod attinet, conciliare arduum mihi eſt. Gerardo Voſſio, Dionyſii auctoritate permoto, creditum eſt, *Gallorum* veſtes *multicolores* fuiſſe, ac de eadem verſicolori veſte locutum Fulgentium in Mythologia, dum ait: *Ideo & multiplici veſte, quod omnis potentia ornata ſit*; ſed hæc de Cybele ipſa a Fulgentio tradi, ſatis liquet. Iſaacus Voſſius filius in ea ſententia eſt, *Gallos*, ubi primum exſecti fuiſſent, furentes huc illuc diſcurriſſe, & in quamcumque feminarum veſtem in ædibus, in quas divertebant, incidiſſent, ea uſos eſſe. Rectene id Voſſius, alii diſpicient. A corruptis *Gallorum* moribus, eorum quo-

Lib. XI. pag. 245.

Idolol. lib. II. cap. LIII.

Lib. III. cap. V.

In notis ad Catullum pag. 167. 168.

Digitized by Google

quoque veſtis minus caſta habita apud veteres. Tritum illud Varronis in Eumenidibus:

Nam quæ venuſtas hic adeſt gallantibus?
Quæ CASTA VESTIS?

XIII. Orbiculus circa pectus Archigalli, & cur ab iis geſtatus.

VEſtibus *Archigalli* ſub pectus inhæret orbiculus, in cujus area inter antas januæ, forte templi cujuſdam, viſitur protome Phrygio integumento ornata, quæ dextræ manus digitis prope os appoſitis, ſilentium indicere videtur, ne arcana Deum Matris evulgarentur: qua de re plura qui cupit, adeat Barnabam Briſſonium in libris de Formulis & ſollemnibus populi Romani verbis, ex quibus ſatis ſit decerpere Virgilianum illud: *Lib. I. pag. 5. 6.* *Æneid. III. verſ. 111.*

Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaque æra,
Idæumque nemus: hinc fida ſilentia ſacris.

Fuit id in more inſtitutoque ſacerdotum Matris Deum, quoties ſtipem emendicarent, ac ſacra facerent, ut imagunculas orbiculis incluſas, pectore tenus veſtibus affigerent. De hoc more illuſtris eſt apud Dionyſium Halicarnaſſæum locus, quem iiſdem pene verbis exſcripſit Euſebius in libris Præparationis Evangelicæ: *In Magnæ Matris Idææ ſacris*, inquit Dionyſius, *Romani Prætores quotannis Romano ritu victimas cædunt, & ludos faciunt: ſacerdotio autem ejus funguntur vir & mulier genere Phryges, eamque per Urbem circumferunt, & Magnæ Matri ſtipem cogunt, Metragyrtarum officium obeuntes pro more ſuo,* IMAGINES IN PECTORE *geſtantes, tibiis carmina canentes in laudem Magnæ Matris, tympanaque pulſantes: Romanorum indigenarum nullus talia auderet.* Hæc Dionyſius - quem pedibus manibuſque ſequitur Euſe- *Lib. II. pag. 91.* *Lib. II. cap. VIII.*

ſebius, dum ait: *Ejus* (Cybeles) *tamen ſacerdotio*
vir ac mulier Phryges ambo funguntur, qui totam ci-
vitatem circumeunt, ſingulis menſibus ſtipem more ſuo hinc
inde corrogantes, IMAGUNCULAS PECTORI ALLIGATAS
GESTANTES, *tympanaque pulſantes, quos ſequens multi-*
tudo, materna carmina ad tibiam modulata circumſonat.
At e Romanis indigenis nemo, vel Matri ſtipem emen-
dicans, vel incentione tibiarum afflatus, ac verſicolore
ſtola indutus, oberrat Vrbem, nullaque populi lege, nullo
Senatus conſulto celebranda Phrygio ritu Matris orgia
ſuſcipit. Simulacrum *Archigalli* hujuſmodi orbiculis
ſupra veſtes circa pectus inſignitum, luci donavit
Tom. 1. pag. 14. vir clariſſimus Bernardus Montfauconius in magnis
Antiquitatum voluminibus, ubi Dionyſii locum
produxit. Orbiculus ibi circa pectus *Archigalli*, in-
ſculptam habet templi faciem, in qua *Cybele* media
eſt inter *Jovem*, & *Mercurium*. Alia item imago La-
beriæ Feliclæ, ſacerdotis Magnæ Matris, ab eodem
Ibid. to. II. pag. 42. Montfauconio vulgata, numinis cujuſpiam, puta
Jovis effigiem, ad pectus ſuſpenſam tenet. Porro
ſimulacrum *Archigalli* a Montfauconio editum, licet
manibus & capite injuria temporis abſciſſis, exi-
mium tamen antiquitatis monumentum ei viſum
eſt. Redeo in viam. Ex Dionyſio igitur, & Euſe-
bio percipimus, cur *Galli*, & *Archigalli*, veſtibus
imagunculas inſuerent, quod ſcilicet ſtipem Matri
Deum conquiſituri, ejus myſteria præferrent; ac
interdum ipſius ſimulacrum aſino imponentes, in
quæſtum ducerent. Hi æruſcatores a Græcis *Metra-*
gyrtæ, & quandoque *Menagyrtæ*, quod ſingulis men-
ſibus illud miniſterium obirent, appellantur. Hu-
juſmodi quæſtus deriſus non ſolum a chriſtianis, ſed
ab

Digitized by Google

ab ipſis ethnicis ſcriptoribus. De eo enim Tertullianus: *Majeſtas quæſtuaria efficitur. Circuit caupones religio mendicans.* Item: *Non ſufficimus & hominibus & Diis veſtris mendicantibus opem ferre.* Minutius Felix: *Nudi cruda hyeme diſcurrunt. Alii incedunt pileati, ſcuta vetera circumferunt, pelles * cædunt, mendicantes vicatim Deos ducunt.* S. Auguſtinus loco antea a nobis allato, *Gallos* per plateas vicoſque Carthaginis oberraſſe ſcribit, ut a populis, unde turpiter viverent, exigerent. E profanis ſcriptoribus primus ſit Cicero, apud quem ex lege XII. Tabularum hæc producuntur verba: *Præter Idææ Matris famulos, eoſque juſtis diebus, ne quis ſtipem cogito.* Ad quæ Cicero: *Stipem ſuſtulimus, niſi eam, quam ad paucos dies propriam Idææ Matris excepimus. Implet enim ſuperſtitione animos, & domos exhaurit.* Magnam ſiquidem auri argentique vim a populis hos præſtigiatores emunxiſſe, docent hi Lucretii verſus:

Apologet. cap. XII.

* al. peloes.

De Legibus lib. II.

Lib. II. verſ. 624.

Ergo cum primum magnas invecta (Deum Mater) *per urbes*
Munificat tacita mortales muta ſalute:
Ære atque argento ſternunt iter omne viarum,
LARGIFICA STIPE DITANTES, *pinguntque roſarum*
Floribus, umbrantes matrem, comitumque catervas.

Apulejus *Gallum*, improbum metragyrtam definit: *Unum de triviali populorum fæce, qui per plateas & oppida cymbalis & crotalis perſonantes,* DEAMQUE SYRIAM *circumferentes,* MENDICARE *compellunt.* Idem alio loco: *Ad iſtum modum vitato duplici periculo die ſequenti rurſus* DIVINIS OFFICIIS *onuſtus cum crotalis & cymbalis circumforaneum mendicabulum producor ad viam.*

Lib. VIII. pag. 170.

Lib. IX.

D Ma-

XIV.

Semen papaveris, & oleæ ramus in manu dextra Archigalli.

Vid. Spanhem. de Præſtantia & uſu numiſm. antiq. Diſſert. VIII. *pag.* 625. *edit. an.* 1671. *& Diſſert.* XI. *pag.* 290. 291. *edit. an.* 1717.

Æneid. VI. *verſ.* 230.

MAnu dextra *Archigallus* ſemen *papaveris*, & *oleæ* ramum geſtat. Papaver unum e ſymbolis eſt Deæ Cybeles. Proſtant nummi jampridem a viris doctis evulgati, in quibus viſitur Mater Deum inter duos leones ſedens, ac ſiniſtra manu tympanum, dextra *papaver* tenens. Ramus *oleæ* aſpergillum eſt luſtrationibus deſtinatum. Virgilius de Corynæo:

Idem ter ſocios pura circumtulit unda,
Spargens rore levi, & RAMO FELICIS OLIVÆ
Luſtravitque viros.

Aſpergillum hujuſmodi manu tenet *Ciſtophorus* Bellonæ apud Gorium. Ramus oleæ fuit præterea ſymbolum ſupplicum & deprecantium.

XV.

Caniſtrum fructibus refertum. Flagrum Archigalli. De hujuſmodi flagris illuſtris Apuleji locus.

Lib. I. *cap.* XX. *& lib.* V. *cap.* XLVIII.

MAnu ſiniſtra *Archigallus* caniſtrum, ſeu corbem fructibus variis confertim plenam tenet, inter quos nucleus pineus. Hæc porro donaria ſunt Matri Deum, frugum omnium parenti oblata. Pinea nux in caniſtro, ſatis etiam demonſtrat, ſymbola hujus hieroglyphici ad Deum Matrem ſpectare. *Pinus* Cybeli ſacra erat, qua de re fuſius ab aliis, & præſertim a Jo. Gerardo Voſſio in libris de Theologia Gentili. Quotannis pinus arbor, ſtata die deferebatur in templum Cybeles, certo ritu, de quo Arnobius non ſemel. Deferebatur autem XI. *Kal. Aprilis*; quæ dies in Kalendariis veteribus ſignatur: *Arbor intrat*. Qui pinum deferebant, *Dendrophori* appellati, ab ea arbore deferenda ita dicti, ut Voſſius ubi ſupra, & Philippus a Turre Antiſtes Adrienſis in explicatione Taurobolii Lugdunenſis adnotavit.

Su-

Digitized by Google

Supra caniſtrum, *manubrium* affabre elaboratum conſurgit, e quo ſuperne dependent tres veluti funiculi, ſatis longi, quibus identidem taxilli inneƈtuntur. Flagrum eſſe id cuiquam videbitur; ſed quanam materia, ferrea ne, an nervea, an oſſea, incompertum eſſet, niſi Apulejus hoc ipſiſſimum flagrum nobis deſcripſiſſet. Audiamus ejus verba. Poſtquam præmiſit, quo ritu *Galli* ſimulacrum Deæ circumtuliſſent, & cultris brachia vulneraſſent, ſubdit: *Unus ex his vaticinatione clamoſa, conficto mendacio, ſemetipſum inceſſere atque criminari cœpit, quaſi contra fas ſanctæ religionis deſignaſſet aliquid; & inſuper juſtas pœnas noxii facinoris, ipſe de ſuis manibus expoſcere. Arrepto denique* FLAGRO, *quod* SEMIVIRIS *illis proprium geſtamen eſt*, CONTORTIS TÆNIIS LANOSI VELLERIS PROLIXE FIMBRIATUM, ET MULTIJUGIS TALIS OVIUM TESSELLATUM, *indidem ſeſe* MULTINODIS *commulcat ictibus: mire contra plagarum dolores præſumptione munitus. Cerneres, proſectu gladiorum*, ICTUQUE FLAGRORUM, *ſolum ſpurcitie ſanguinis effeminati madeſcere*. Mox narrat, hos *Gallos*, ubi *tandem fatigati, vel certe ſuo laniatu ſatiati, pauſam carnificinæ dedere*, ſtipem æris & argenti a *multis certatim* offerentibus, ſinu excepiſſe, vini quoque cadum, ac cetera edulia, & in ſacculos *huic quæſtui* de induſtria præparatos, congeſſiſſe. Poſtremo narrat, hos improbiſsimos *Gallos* necem ipſi Apulejo, flagri ictibus intentare cœpiſſe: *Deaque*, inquit, *vehiculo meo ſublata, & humi repoſita, cunctis ſtramentis me renudatum, ac de quadam quercu deſtinatum*, FLAGRO ILLO PECUINIS OSSIBUS CATENATO, *pene ad extremam confecerant mortem*. Quam peculiaria & egregia nos docent producta hucuſque Apuleji verba! Et quam mire noſtrum monumen-

Lib. VIII. *pag.* 172. 173.

Ibid. pag. 175.

tum illuſtrant! Diſcimus, cui uſui flagrum hujuſmodi deſtinatum eſſet; diſcimus, illud *Gallorum* ſacerdotum *proprium geſtamen* fuiſſe; diſcimus ejus formam; nam chordulæ illæ prolixæ confectæ erant ex pelle pecuina; *tali*, ſeu *taxilli*, qui *chordulis* inſerti erant, ex corio ovium item erant; ac *oſſa pecuina* ab Apulejo appellantur. Vides, & noſtrum monumentum ab Apulejo, & Apulejum a noſtro monumento lucem maximam accipere? Hactenus enim Apuleji locus a nobis allatus, viris eruditiſsimis obſcurus viſus eſt, neque recte ab iis perceptus. Protulerunt illum Juſtus Lipſius [a], Thomas Bartholinus [b], Laurentius Pignorius [c], & alii: ſed Lipſius ex conjectura, flagrum, de quo Apulejus, inſitis talis, aut oſſiculis exaſperatum fuiſſe putat, neque quo pacto hi taxilli inſiti eſſent, ſcire potuit. De flagri forma ſilet, ut & Bartholinus. Egregium quidem locum Lipſius attulit ex libro contra colores, Plutarcho adſcripto, ubi de flagro taxillato, quo *Galli* utebantur, mentio fit: *Nec qui liberæ* (verba ſunt apud Plutarchum) *verberationis egeat, ſed* FLAGRI ILLIUS TAXILLATI, *quo* GALLOS *aliquid offendentes in ſacris Magnæ Matris coercent*. Pignorius, flagrum ex diſciplina *Gallorum* eſſe cenſuit, permotus Apuleji loco, itemque ex Ovidiano illo:

Exululant comites (Galli) *furioſaque tibia flatur,*
Et feriunt molles taurea terga manus.

Item ex Juvenali:

. . . . *Taurea punit*
Continuo flexi crimen, facinuſque capilli.

Hic *Taurea* ex opinione Pignorii ſubſtantive ponitur, & pro flagro ex bubulo tergore accipitur. At hæc ad Apuleji locum enodandum, nil pertinent.

a *De Cruce lib. II. cap. III.*
b *De Cruce §. XII.*
c *Magna Deum Matris Idaa & Attidis initia, pag. 6.*

Faſtorum lib. IV. verſ. 341.

Satyr. VI. verſ. 491.

Tam

XVI.

Gallorum horrida flagellatio.

TAm immaniter autem crebris flagrorum ictibus in ſe *Galli* ſæviebant, ac ululatibus furentes fremebant, ut hæc horrori eſſent adſtantibus. Iſaacus Voſſius notat, in thyaſis Bacchi & Cybeles, cantui & harmoniæ inſerviſſe iſtiuſmodi flagellorum ſtrepitus: ac tam grandibus *Gallos* uſos eſſe flagellis, ut tubæ inſtar ſonarent; a Græcis *maragnas* appellari a gravi, quem edunt ſono. De horrido flagellorum ictu, ululatuque *Gallorum*, hi verſus Mœcenatis exſtant apud Fortunatianum Grammaticum:

In notis ad Catullum pag. 225.

Ades, o Cybele, fera montium Dea
Ades, & ſonante tympano quate flexibile caput,
Latus horreat flagello, comitum chorus ululet.

Apud Ægyptios, in ſacris Magnæ Deæ, teſte Herodoto in Euterpe, flagellatio, dum ſacrificium adolebatur, a ſacrificulis omnibus adhuc jejunis fiebat: *Dum ſacrificium ardet*, inquit, *omnes ſe ipſos verberant. Poſteaquam vapulaverunt, dapes ex ſacrificii reliquiis proponuntur.* In urbe autem Buſiri, paullo poſt idem ſcribit Herodotus: *verberantur poſt ſacrificium cuncti & cunctæ, multa ſane hominum millia: quo autem verberentur, non eſt mihi fas dicere. Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares qui Ægyptum incolunt: adeo quidem ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe, non Ægyptios.*

Lib. II. cap. XL. pag. 105.

Ibid. cap. LXI. pag. 113.

XVII.

Galli brachia cultris & ſecuribus lacerabant.

NEc latera ſolum flagris cædebant, ſed brachia cultris, & ſecuribus feriebant, & morſibus muſculos impetebant. Quo ritu hæc laniena fieret, nos in primis docet Apulejus: *Brachiiſque ſuis humero te-*

Lib. VIII. pag. 172.

tenus renudatis, attollentes IMMANES GLADIOS AC SECURES, *evantes exiliunt, incitante tibiæ cantu lymphaticum tripudium: nec paucis percurſatis caſulis, ad quandam villam Britini perveniunt, & ab ingreſſu primo, ſtatim* ABSONIS ULULATIBUS *conſtrepentes*, FANATICE *pervolant. Diuque capite demiſſo, cervices lubricis intorquentes motibus, crineſque pendulos rotantes in circulum, & nonnunquam* MORSIBUS *ſuos incurſantes* MUSCULOS, *& poſtremo* ANCIPITI FERRO, *quod gerebant, ſua quiſque brachia diſſicant*. Huc ſpectat Commodiani Poetæ chriſtiani verſus:

Inſtruct. XVIII.

Aut cum dorſa ſua (Galli) *allidunt ſpurca* BIPENNE.

Huc etiam ſpectant Prudentii verſus:

Hymn. de S. Romano verſ. 1061.

CULTRUM IN LACERTOS *exerit* FANATICUS,
SECTISQUE *Matrem* BRACHIIS *placat Deum*.
Furere ac rotari jus putatur myſticum.
Parca ad ſecandum dextra fertur impia:
Cælum meretur vulnerum crudelitas.

Chriſtianos Poetas Martiali prætuli, apud quem leges:

Lib. XI. *epigram.* LV.

Alba minus ſævis LACERANTUR BRACHIA CULTRIS,
Cum FURIT *ad Phrygios enthea turba modos*.

Statius item huc alluſit:

Thebaid. lib. X. *verſ.* 160.

Sic PHRYGA *terrificis genitrix Idæa* CRUENTUM
Elicit ex adytis, CONSUMPTAQUE BRACHIA FERRO
Scire vetat: quatit ille ſacras in pectore pinus
Sanguineoſque rotat crines, & vulnera curſu
Exanimat.

Seneca præterea in Agamemnone:

Act. III. *verſ.* 586.

Non ſi molles imitata viros
Triſtis LACERET BRACHIA *tecum*,
Quæ turritæ turba parenti

Pe-

Digitized by Google

Pectora rauco concita buxo
FURIT, *ut Phrygium lugeat Attin*.

Ad tibiæ Phrygiæ ſonum in furorem agi conſueviſſe notat Lucianus in Nigrino: *Sicut tibiæ Phrygiæ ſonum qui audiunt, non omnes in furorem aguntur; ſed qui Rheæ ſacrati addictique ſunt; illi reminiſcuntur eo ſigno affectus*.

XVIII. *Gallorum* falſa vaticinia, & conficta mendacia. *Bellonæ* quoque ſacerdotes *bipenne* lacertos feriebant; & vaticinabantur.

DUm furore iſtiuſmodi concitabantur *Galli*, vaticinari ſolebant; ſed *conficto mendacio*, ut Apulejus ipſe præſtigiarum hujuſmodi apprime conſcius fatetur. Nota & hæc fraus *Gallorum* & *Archigallorum* vaticinantium, chriſtianæ religionis Apologiſtis, qui idcirco eorum vaticinia irridebant. *Archigallum* enim deridet Tertullianus, quod Romæ dum de M. Aurelii incolumitate Romani ſolliciti, vaticinium *Archigalli* ejuſdem expoſcerent, hic dum immanibus ictibus lacertos impeteret, vivere adhuc M. Aurelium commentus eſt, cum aliquot diebus ante obiiſſet. Tertulliani verba demus: *Itaque majeſtatis ſuæ in Urbem collatæ grande documentum noſtra etiam ætate propoſuit, cum* M. AURELIO *apud Sirmium Reipublicæ* EXEMTO *die* XVI. *Kalendarum Aprilium*, ARCHIGALLUS *ille ſanctiſſimus* DIE IX. KALENDARUM EARUNDEM, *quo ſanguinem impurum*, LACERTOS *quoque* CASTRANDO, *libabat pro* SALUTE IMPERATORIS *Marci* JAM INTERCEPTI, *ſolita atque imperia mandavit*. Vide eundem ibidem cap. XXIII. & in libro de Reſurrectione carnis. Ad *Gallorum* figmenta reſpexit etiam S. Ambroſius, dum ait: *Unde igitur exemplum, quod currus ſuos ſimulato Almonis in flumine lavat Cybele? Unde* PHRYGII VATES, *& ſemper inviſa Romanis non æquæ Carthaginis numina*.

Apologet. cap. XXV.

Cap. XVI.

Lib. II. *contra Relationem Symmachi*.

Ha-

Habes modo, cur *Galli*, & *Archigalli* flagris ſe inceſſerent, cur cultris brachia ferirent. Prudentius item adverſus Symmachum, verſibus a nobis ſupra allatis, ubi de *Gallis ſpadonibus*, teſtimonia protulimus, hoc idem de furioſis *Gallis cæca reſponſa* reddentibus deſignavit. In vetuſtis porro lapidibus exempla ſuperſunt de *Archigallorum* vaticinatione; nam apud Gruterum pag. xxx. 2. legitur:

ANTONIANUS. PONTIFEX. PERPETVVS
IN. HONOREM. DOMVS. DIVINAE &c.
EX. VATICINATIONE. PVSONI. IVLIANI
ARCHIGALLI &c.

Hic autem lapis, ex conſulibus ibidem adnotatis exaratus eſt A.D. 184. Dio Caſſius demum ſcribit: *Appio Claudio, C. Norbano Coſs.* nempe A. V. 716. *cella Romuli, quum in ea Pontifices ſacrum feciſſent, incendio abſumpta eſt: ſtatua Virtutis, quæ ante portam quandam ſtabat, in faciem decidit: ac quidem* FURORE *Matris Deum* CORREPTI, *iraſci populo Divam dixerunt: Ejus rei cauſa libri Sybillini ſunt inſpecti, ac ex iis reſpondere Quindecemviri, ſuccenſere Deam populo, ſimulacrumque ejus eſſe ad mare deportandum: id quum fieret, Dea quum adhuc a mari abeſſet, a terra in id progreſſa eſt: ac aliquando ibi morata, vix tandem rediit.*

Lib. XLVIII. pag. 383.

Mos etiam fuit, ut hoc inſuper adnotemus, Bellonæ ſacerdotibus feminis, maſculiſque, lacertos bipenne ferire, & dum ſanguis efflueret, vaticinari. Tibullus:

Lib. I. eleg. VII. verſ. 50.

, ... *ſic magna ſacerdos*
Eſt mihi divino vaticinata ſono.

Hæc

Hæc ubi Bellonæ motu eſt agitata, nec acrem
Flammam, non & amans verbera torta timet.
Ipſa BIPENNE SUOS *cædit violenta* LACERTOS
Sanguineque effuſo ſpargit inulta Deam.
Statque latus præfixa veru, ſtatque ſaucia pectus,
ET CANIT EVENTUS, *quos Dea magna monet.*

Hinc Juvenalis: Satyr. IV. verſ. 123.

. . . . *ſed ut* FANATICUS *œſtro*
Percuſſus, BELLONA, *tuo* DIVINAT, *& ingens*
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi.

Idem: Satyr. VI. verſ. 511.

. . . . *Ecce furentis*
Bellonæ, Matriſque Deum chorus intrat &c.

De Bellonæ ſacerdotibus furentibus, hæc tradit Lactantius: *Alia* (ſunt ſacra) *Virtutis, quam eandem Bellonam vocant; in quibus* IPSI SACERDOTES, *non alieno, ſed* SUO CRUORE *ſacrificant. Sectis namque humeris, & utraque manu diſtrictos gladios exerentes, currunt, efferuntur, inſaniunt.* Vetus quoque inſcriptio Gruteriana pag. CCCXIII. 1. habet: Lib. I. cap. XXI.

Q. CAECILIO . APOLLINARI
FANATICO . DE . AEDE . BELLONAE
PVLVIN . &c.

Jacobus Gutherius, qui in libris de jure Manium hanc attulit inſcriptionem, monet, *fanaticos* quoque dictos ſacerdotes, qui circa ſana verſabantur, & reſponſa reddebant, quod comprobat ex leg. 1. ʃ. *Idem Vivianus* Digeſt. de Ædilit. edict. *Idem Vivianus ait* (legis verba ſunt) *quamvis aliquando quis circa ſana baccatus ſit, & reſponſa reddiderit, tamen ſi nunc hoc non faciat, nullum vitium eſſe.* Lib. I. cap. V. pag. 29.

E Ad

Ad alia quæ in marmore ſcalpta ſunt me conſero. In ſuperiori ejuſdem parte ad oram utrinque appenſi ſunt duo veluti orbes, ſeu pelves, minori quidem forma in dextro lapidis latere, majori vero in lævo. Hæ orbiculares figuræ *cymbala*, & *tympana* ſunt, ni fallor, quæ in ſacris Cybeles adhiberi ſolebant, & a *Gallis* pulſabantur, & quatiebantur.

XIX.
Cymbala in ſacris Matris Deum pulſata.

CYmbala apud veteres fuere ſemirotundi quidam & concavi pelves, qui concutiebantur, ut ſonum ederent, ideoque foliis *acetabuli*, quæ rotunda, & concava ſimul ſunt, comparantur. Eorum materia ut plurimum ex ære fuit. Bina erant, adeoque, ut ſonum concinnum efficerent, invicem inter ſe confligebantur. Huc facit Statius:

Thebaid. VIII. verſ. 221.

.... GEMINA ÆRA SONANT, *Idæaque terga*,
Et moderata ſonum vario ſpiramine buxus.

Lib. III. cap. XXI. Iſidorus in libris Originum *cymbala* ita deſcribit: *Cymbala & acetabula quædam ſunt, quæ percuſſa invicem, ſe tangunt, & ſonum faciunt. Dicta autem cymbala, quia cum ballematica ſimul percutiuntur. Ita enim Græci dicunt cymbala ballematica*. Hinc ea *pulſari*, *quati*, & *ſonare* dicebantur. Patet autem, errare eos omnes, qui putarunt, *cymbala* veterum non diſſimilia fuiſſe ab Italorum, Hiſpanorumque *cymbalis*; qua de re adeundus Fridericus Adolfus Lampe, ſeu Lampadius in eruditis libris de Cymbalis veterum, & præſertim de uſu cymbalorum frequentiſſimo in ſacris Magnæ Matris, cui præſer Pignorium in libris de Servis.

Lib. II. cap. XXVI. pag. 158.

Lib. I. cap. XIII. & Lib. II. cap. III. pag. 83. & ſeqq.

Tym-

XX. Tympana in ſacris Cybeles.

TYmpanum definiente Iſidoro fuit: *pellis, vel corium ligno ex una parte extenſum. Eſt enim pars media ſymphoniæ in ſimilitudinem cribri. Tympanum autem dictum, quod medium eſt; unde & margaritum medium tympanum dicitur, & ipſum, ut ſymphonia, ad virgulam percutitur*. Interdum manibus impellebatur. Iſaacus Voſſius ad Catullum ſcribit, tympana antiquitus conſtrui conſueviſſe ex circulo, ſeu potius cylindro concavo ligneo, & ex pelle quæ inducebatur, & inſuper e circulis ſeu tintinnabulis æreis, oram undique ambientibus. Ea & minora, & majora, ex eorum varia magnitudine erant. Formam eorundem ex antiquis monumentis exhibet Pignorius. Vide item de tympanorum forma Suidam. Nil apud veteres frequentius, ubi de Cybele mentio eſt, quam de tympanis a *Gallis* pulſatis. Selectiora loca vide apud eundem Pignorium. Nos unum, aut alterum proferemus. Catullus in Galliambo:

Lib. III. *Orig. cap.* XXI.

Pag. 116.

De Servis, pag. 87.

Verb. Tympanum.

Tympanum, tubam, Cybele, tua, mater, initia.

Phœdrus item eleganter:

Lib. IV. *fab.* I. *al. lib.* III. *fab. ult.*

GALLI *Cybeles circum quæſtus ducere*
Aſinum ſolebant, bajulantem ſarcinas.
Is cum labore & plagis eſſet mortuus,
Detracta pelle, ſibi fecerunt tympana.

XXI. Tibiæ in iiſdem ſacris.

E Latere item marmoris ad lævam *Archigalli* duo muſica inſtrumenta viſuntur, quorum alter rectum & oblongum in ſummo apice *lingulam*, ſeu *ligulam* habet; alterum vero in ima parte recurvum eſt, & litui formam præſefert. Utrumque inſtrumentum *tibiam Phrygiam* deſignat, cujus uſus in ſa-

 cris

Digitized by Google

cris Magnæ Deum Matris frequentiſſimus. Ea de re vide Caſparem Bartholinum de Tibiis veterum. Phrygia tibia duplici nomine a duplici illius forma vocabatur; nempe *dextra*, quæ & *recta*; & ſiniſtra, quæ item *curva* & *inflexa*, quod ejus codon in ima parte e cornu inflexo eſſet. Hæc etiam *lituus* aliquando dicta, quod litui inſtar eſſet. De hujuſmodi tibiis præter Gruterianum lapidem, adi eundem Bartholinum, apud quem ſpiſſiſſima Poetarum teſtimonia occurrent. Nos eorum aliquot excerpſimus, & huc tranſtulimus. Lucretius de ritu ſacrorum Deæ Cybeles:

Lib. II. cap. VIII. pag. 113. & ſeqq.

Pag. XXVII. 5.

Lib. I. cap. V. pag. 25. & ſeqq.

Lib. II. verſ. 618.

Tympana tenta tonant palmis, & cymbala circum
Concava, rauciſonoque minatur cornua cantu,
Et Phrygio ſtimulat numero CAVA TIBIA *mentes*.

Tibullus:

Lib. II. eleg. I. verſ. 85.

. . . . *ſed tuba jocoſa*
Obſtrepit, & Phrygio TIBIA CURVA *ſono*.

Ovidius:

De Ponto lib. I. epiſt. I.

Ante Deum Matrem CORNU *tibicen* ADUNCO
Cum canit.

Idem in Faſtis, ubi de feſto Matris Deum, die V. Aprilis apud Romanos agi ſolito:

Lib. IV. verſ. 180.

Protinus INFLEXO BERECYNTHIA TIBIA CORNU
Flabit, & Idææ feſta parentis erunt.

His præmittendus forte erat Catullus, qui in Galliambo:

Carm. LXIV. verſ. 19.

. . . . *ſimul ite: ſequimini*
Phrygiam ad domum: Cybeles Phrygia ad nemora Deæ,
Ubi cymbalum ſonat vox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo.

Idem in Epithalamio Thetidis & Pelei, de ſacris Bacchi:

Carm. LXV. verſ. 261.

Multi

Multi rauciſonis efflabant cornua bombis,
BARBARAQUE *horribili ſtridebat tibia cantu.*

Barbara tibia hìc eſt *Phrygia*, ut in notis ad hunc locum cenſet Iſaacus Voſſius. *Tibiam* porro in ſacris Matris Deum, ut plurimum fuiſſe *buxeam*, docent eruditi, quum apud Virgilium hæc de Phrygibus ſint: *Æneid.* x. v. 617.

O vere Phrygiæ, neque enim Phryges! Ite per alta
Dindyma, ubi adſuetis biforem dat tibia cantum.
Tympana vos BUXUSQUE *vocant Berecynthia Matris*
Idææ . . . .

Apud Ovidium quoque *buxea* eſt tibia Matris Deum: *Metam. lib.* XIV. *fab.* XII. *verſ.* 536.

Sancta Deum genitrix tinnitibus æthera pulſi
Æris, & INFLATI complevit murmure BUXI.

Vide, ſi lubet Plinium, qui de tibia obliqua, ac geminis tibiis apud Phryges, & de calamo *lævæ* ac *dextræ tibiæ* meminit. *Lib.* VII. *cap.* LVI. *& lib.* XVI. *cap.* XXXVI.

XXII.

Ciſta myſtica.

AGmen claudet ciſta undique clauſa cum operculo acuminato, non longe a tibiis ſcalpta. Hæc eſt ciſta myſtica ſacrorum Matris Deum. De ea ciſta in ſacris ejuſdem Matris Idææ, ante Deæ ſimulacrum præferri ſolita Apulejus: *Ferebatur*, inquit, *ab alio* (Gallo ſacerdote) CISTA SECRETORUM *capax, penitus celans opera magnificæ religionis*. De ciſta myſtica in Deorum ſacris, pleni ſunt eruditorum libri, adeo ut pudeat, quidquam de ea nunc in medium afferre. Vulgatiſſimum tamen in rem hanc Clementis Alexandrini locum præterire non poſſumus, ut intelligamus, quid huic ciſtæ ineſſet, meritoque ethnicæ religionis præſtigia irrideamus: *Quale autem ſunt*, inquit, *ciſtæ eorum myſticæ? Oportet* *Lib.* XI. *pag.* 264. *Admonit. ad Gentes pag.* 14.

tet enim ſancta eorum revelare & arcana enunciare. An non ea ſunt ſeſamides & pyramides, & lana bene elaborata, libaque multis diſtincta umbilicis, ſaliſque pugilli, & draco orgium Bacchi Baſſari? An non mala Panica, atque etiam corda, ferulæ, & hæderæ, & præterea placenta & papavera? Hæc ſunt eorum ſancta. Ex illuſtri Clementis Alexandrini loco, quid ciſta myſtica eſſet, jam tenemus. Verum de *Gallis* & *Archigallis* plus æquo te diſtinui, & fortaſſe uſque ad nauſeam. Dabis tamen veniam antiquitati, quod de his tam frequenter meminerit.

XXIII. Cur effigies in hoc monumento exſculpta, *Archigallus* dicenda ſit.

AT inquies; cur effigiem, quæ in hoc monumento comparet, *Archigalli* potius eſſe, quam *Galli* cenſuiſti? *Gallos* ſacerdotes in marmore ac tabulis exprimi potuiſſe non abnuo, ſed quum viderim, quæ nobis hactenus ſuperfuere monumenta marmorea, vetuſtaſque inſcriptiones, ad *Archigallos* pertinere, in eam veni opinionem, ut effigies, quæ in noſtro hoc monumento exſtat, *Archigalli* potius, quam *Galli* ſit. Litterati lapides magni theſauri Gruteriani de *Archigallis* tantum, non de *Gallis* meminere. In Ligorianis item lapidibus in Ardeatino, proximo Lanuvino, olim repertis, editiſque dudum apud Joſephum Rochum Vulpium e Societate Jeſu in Veteri Latio: L. ANTONIUS L. L. MARTIALIS ARCHIGALLUS M.D.M.ID. Item: M. ANTONINUS M. L. CALLISTRATUS SACERDOS ARCHIGALLUS SACRANOS MATRI D.MAGNÆ IDÆÆ legitur. In Donianis denique inſcriptionibus noviſſime vulgatis habetur: VIRANUS AMPLIATUS ARCHIGALLUS M. D. Nec ignoramus ſolo *ſacerdotis* nomine, at raro, in antiquis lapidibus, Matris Deum

Pag. XXX. 1. & CCCVIII. 7.

Lib. IX. *pag.* 108.

Claſſ. IV. *n.* 5.

Deum ſacerdotes tam viros,quam feminas venire, ut apud Gruterum [a], Reineſium [b], & in Donianis [c], ut ſexcentos alios veteres ſcriptores omittamus. Scimus etiam, imagines ſacerdotum Deæ Cybeles, quæ pictura antiquitus effingebantur, *Archigallorum* plerumque fuiſſe. Plinius de Parrhaſio: *Pinxit*, inquit, *&* ARCHIGALLUM, *quam picturam amavit Tiberius Princeps: atque ut auctor eſt Decius Eculeo*, LX. *ſeſtertiis æſtimatam, cubiculo ſuo incluſit*. Denique clariſſimus Montfauconius, ſtatuam muliebri veſte indutam, & imagunculam Deæ Cybeles ante pectus præferentem, *Archigallum*, non *Gallum* appellavit. Quidni & mihi non licuerit protomen in tabula noſtra marmorea elaboratam, *Archigallum*, non *Gallum* appellare, ac ſimul affirmare,ſummo *Gallorum Antiſtiti* hoc monumentum poſitum fuiſſe? Quæri etiam poteſt, cujus conditionis eſsent, qui in collegium ſacerdotum *Gallorum* cooptabantur. Si quis homini ſenſus pudoris ineſt, honeſtos quidem a tam turpi ſacerdotio abhorruiſse, credere par eſt. Ex viliſſima populorum fæce fuiſse teſtantur Halicarnaſsæus, Juvenalis, Euſebius, & Apulejus; quin & inſcriptiones veteres, *Archigallos*, quorum nomina nobis ſervarunt, ex Libertorum genere extitiſse demonſtrant. Nunc intra ſepta me recipio. Excipe igitur, vir clariſſime, lubenti animo hæc qualiacumque a me de *Gallis*, & *Archigallis* adnotata, meque amare perge.

Romæ Kal. Martiis A. D. MDCCXXXVII.

a *Pag.* CCCVIII. 6. 8. 11.
b *Cl.* I. *pag.* 240.
c *Cl.* I. *n.* 23. 27.

Lib. XXXV. *cap.* X.

IN-

INDEX CAPITUM

I. *Marmorea tabula*, Archigalli *effigie*, *rerumque figuris inſculpta*, *ubi eruta*; *& quando in Capitolinas ædes translata*. pag. 6

II. *Galli & Archigalli, ſacerdotes Deæ Cybeles*; *cur ita vocati*. *Eorum facies partim virilis, partim feminea*. 7

III. *Galli & Archigalli*, Gallæ, Semiviri, Semimares, *&* Spadones, *ob exſecta virilia, dicti*. *Dilectus dies, quo ſacerdotio initiabantur, & exſecabantur*. 8

IV. Semivirorum, *& his ſimilibus nominibus Galli a rerum ſacrarum ſcriptoribus appellati*. 12

V. Galli, *mores, inceſſum, & ornatum feminarum ſimulabant*. 16

VI. *Mitra Archigalli*. ibid.

VII. *Velum ſupra mitram Archigalli*. 17

VIII. *Archigalli corona deſcribitur*. ibid.

IX. *Inaures Archigalli*. 19

X. *Archigalli monile*. 20

XI. *Ejuſdem Archigalli monile baccatum*. ibid.

XII. *Archigallorum veſtes quæ*. 21

XIII. *Orbiculus circa pectus Archigalli, & cur ab iis geſtatus*. 23

XIV. *Semen papaveris, & oleæ ramus in manu dextra Archigalli*. 26

XV. *Caniſtrum fructibus refertum*. *Flagrum Archigalli*. *De hujuſmodi flagris illuſtris Apuleji locus*. ibid.

XVI. Gallorum *horrida flagellatio*. 29

XVII. Galli *brachia cultris & ſecuribus lacerabant*. ibid.

XVIII. Gallorum *falſa vaticinia, & conficta mendacia*. Bellonæ *quoque ſacerdotes* bipenne *lacertos feriebant, & vaticinabantur*. 31

XIX. *Cymbala in ſacris Matris Deum pulſata*. 34

XX. *Tympana in ſacris Cybeles*. 35

XXI. *Tibiæ in iiſdem ſacris*. Ibid.

XXII. *Ciſta myſtica*. 37

XXIII. *Cur effigies in hoc monumento exſculpta*, Archigallus *dicenda ſit*. 38

IMPRIMATUR,

Si videbitur Rmo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Baccarius Epiſcopus Bojanen. Vicesgerens.

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

VA1 1541622

Digitized by Google